

антикорупційної політики допоможе подолати негативні наслідки від корупційних злочинів, відновити довіру суспільства та відшкодувати завдані збитки. Виконання переліку основних завдань антикорупційних органів, які передбачені законодавством, їх взаємодія передбачає формування налагодженого механізму роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кузьменко В. Визначення поняття та витоків корупції. *Актуальні питання протидії корупції: стан, проблеми та перспективи на майбутнє*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (17 жовт. 2014 р.). Дніпропетровськ: ДДУВС, 2014. С. 78.
2. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: [монографія]. Київ: Атіка, 2001. С. 34.
3. Новак А. Формування та реалізація національної антикорупційної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях. *Науковий вісник "Демократичне врядування"*. 2017. Вип. 18/19.
4. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 року : Закон України від 18.10.2006. Відомості Верховної Ради. 2006. № 50. Ст. 496.
5. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698- VII. Відомості Верховної ради (ВВР), 2014, № 47, ст. 2051 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>
6. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 2-3, ст. 12 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
7. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10.11.2015 № 772-VIII, Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 1, ст. 2 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19>
8. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 № 2447- VIII. Відомості Верховної ради (ВВР), 2018, № 24, ст. 212 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19>
9. Ярошенко М. Боротьба з корупцією в Україні. *Юрид. журн.* 2011. № 10. С. 50.

REFERENCES:

1. Kuzmenko, V. Definition of concept and origins of corruption. (2014). *Aktual'ni pytannya protydyi koruptsiyi: stan, problemy ta perspektyvy na maybutnye*: mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf. (17 zhovt. 2014 r.), 78 [in Ukrainian].
2. Melnyk, M. I. (2001). *Corruption: nature, concepts, countermeasures: [monograph]*. Kyiv: Attica [in Ukrainian].
3. Nowak, A. (2017). Formation and implementation of national anti-corruption policy at the national and regional levels. *Naukovyy visnyk "Demokratychnе vryaduvannya"*, 18/19 [in Ukrainian].
4. Law of Ukraine on the ratification of the United Nations Convention against Corruption. (2003, October 31). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady* 50, 496 [in Ukrainian].
5. Law of Ukraine on the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine No. 1698- VII. (2014, October 14). *Vidomosti Verkhovnoyi rady (VVR)*, 47, 2051. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19> [in Ukrainian].
6. Law of Ukraine on the Prosecutor's Office No. 1697-VII. (2014, October 14). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR)*, 2-3, 12. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> [in Ukrainian].
7. Law of Ukraine on the National Agency of Ukraine for Detection, Investigation and Management of Assets Received from Corruption and Other Crimes No. 772-VIII. (2015, November 10). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR)*, 1, 2. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19> [in Ukrainian].
8. Law of Ukraine on the Supreme Anti-Corruption Court № 2447- VIII. (2018, June 07). *Vidomosti Verkhovnoyi rady (VVR)*, 24, 212 Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19> [in Ukrainian].
9. Yaroshenko, M. (2011). Fight against corruption in Ukraine. *Yurydychnyy zhurnal*, 10, 50.

Стаття надійшла до редакції 1.10.2019

УДК 342.9

Шевченко А.В.,
кандидат юридичних наук,
суддя Київського окружного адміністративного суду

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВИХ ПРОЦЕДУР СУДОВОЇ СИСТЕМИ У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

У статті проаналізовано ретроспективу правового регулювання кадрової роботи в судовій системі України. Кадровий менеджмент – це самостійна функція в системі організації судової гілки влади, яка охоплює як поточні hr-завдання (добір, підготовку, становлення, розвиток, оцінку професійних компетентностей, звільнення), так і стратегічну мету (підвищення рівня правової захищеності шляхом підвищення якості підправлення правосуддя) у сфері управління людськими ресурсами. Характер сучасного правового забезпечення кадрової роботи в обумовлений наступними чинниками: судовою реформою та посиленням громадської участі у формуванні якісного суддівського корпусу; підвищенням вимог до дисциплінарної поведінки суддів; підвищенням антикорупційних стандартів в державі стосовно державних службовців та патронатної служби. Прослідковується модернізація кадрової діяльності в судових органах про що свідчить поява законодавчих норм

Випуск 6. Спецвипуск. Том 1. 2019

© А.В.Шевченко, 2019

щодо розширення кадрових процедур на етапі відбору суддів та розширення кола суб'єктів залучених до кадрових процесів.

Ключові слова: кадрова діяльність, суд, доброчесність, Вища рада правосуддя, Державна судова адміністрація, громадська участь.

Shevchenko A. HISTORICAL AND LEGAL ASPECTS OF LEGAL PROVISION OF THE HUMAN RELEASE PROCEDURES IN INDEPENDENT UKRAINE

In the article is analyzes the legal regulation of human resources management in the judicial system of Ukraine.

Personnel management is an independent function in the system of organization of the judicial branch, covering both current hr-tasks (selection, preparation, formation, development, assessment of professional competence of dismissal), as well as a strategic goal (improving the level of legal protection by improving the quality of justice) in the field of human resources management. The nature of the current legal support for staffing is due to the following factors: judicial reform and increased public participation in the formation of a quality judicial body; increasing requirements for the disciplinary behavior of judges; raising of anti-corruption standards in the state regarding the civil servants and the patronage service. The modernization of human resources in the judicial bodies is being traced, as evidenced by the emergence of legislative norms on the extension of personnel procedures at the stage of selection of judges and the expansion of the range of subjects involved in human resources processes, enhancement of the institutional capacity of the SCA in the organizational and human resources of justice.

Key words: human resources management, court, integrity, High Council of Justice, State Judicial Administration, public participation.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження питання історико-правового регулювання кадрової роботи в судовій системі обумовлене, в тому числі, відсутністю достатньої уваги вчених-правників до зазначеної проблеми. Поодинокі праці відмічаються серед наступних представників правової думки: О.І.Русанов, М.Г.Мельник, Л.Д.Оліфіренко, Т.М. Віктор, І. Винокурова, А.О. Мовчан, О.В. Красноборов, В.І. П'ятковський, тощо. Положення щодо історико-правового регулювання у зазначених працях лиш оглядово окреслюють кадрові процесі, без системного бачення. Як правило, коли звучить проблема кадрів в судовій системі, першочергово мова йде про організацію добору суддів, що є цілком логічним та закономірним явищем в умовах підвищення якості правосуддя. Натомість історичні аспекти кадрової роботи є не менш важливими, оскільки саме їхнє розуміння забезпечить ефективний добір суддів, стабільність та професійне зростання суддівського корпусу та інших працівників суду.

Мета статті полягає у аналізі історико-правового регулювання кадрової роботи в судовій системі України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування судової системи у кожній країні здійснюється поступово під впливом конкретно-історичних умов [1, с. 80]. У свою чергу, ретроспективу становлення судової системи України, на нашу думку, слушно розглянути крізь призму етапів її реформування від здобуття Україною незалежності і до нині, оскільки саме через реформи, що є загальновідомим, реалізується перелом усталених процесів, у тому числі й у здійсненні адміністративно-правового забезпечення кадрових процедур судової системи.

У свою чергу, у правовій доктрині єдиного підходу до етапів реформування судової системи України немає. Судова реформа 2010 року істотно змінила порядок обіймання посади судді.

По-перше, змінено систему органів, які здійснюють добір кандидатів на посаду судді, – ліквідовано територіальні кваліфікаційні комісії, а їх повноваження передано Вищій кваліфікаційній комісії суддів України. Остання почала діяти на постійній основі, а її склад було сформовано за новими правилами. Вища кваліфікаційна комісія суддів України направляє рекомендацію про призначення кандидата на посаду судді Вищій раді юстиції, яка у разі прийняття позитивного рішення вносить Президенту відповідне подання про призначення конкретного кандидата на посаду судді. Для підготовки кадрів для судової системи було створено Національну школу суддів України (Академію суддів України, яка функціонувала до цього, ліквідовано) [3, с. 37].

По-друге, чітко встановлено порядок призначення на посаду судді вперше, який включає у себе одинадцять стадій (від розміщення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України на своєму веб-порталі оголошення про проведення добору кандидатів на посаду судді до прийняття Президентом рішення про призначення особи на посаду судді) [3, с. 37].

По-третє, передбачено проходження кандидатами на посаду судді анонімного тестування, обов'язкової спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді та проведення конкурсу на заміщення вакантної посади судді [3, с. 37].

По-четверте, на рівні закону регламентовано термін, протягом якого Президент зобов'язаний вирішити питання про призначення на посаду судді – протягом 30 днів з дня отримання подання Вищою радою юстиції. Призначення на посаду судді здійснюється Президентом на підставі та в межах подання Вищої ради юстиції, без перевірки додержання встановлених вимог до кандидатів на посаду судді та порядку проведення добору кандидатів у судді [3, с. 37].

По-п'яте, істотно звужено повноваження Парламенту в питаннях, пов'язаних з обранням і звільненням суддів, обраних безстроково (проведення перевірок, розгляд звернень фізичних та юридичних осіб та ін.) [3, с. 37].

Реформування системи правосуддя через конституційні зміни, з одного боку, стало спробою привести судову систему у відповідність з європейськими стандартами, а з іншого, – заклало основу для оновлення

суддівського. Зокрема, прийняті зміни до Конституції України, що були відображені у Законі України від 02 червня 2016 року № 1401-VIII «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» [4], серед іншого, передбачали:

- скасування інституту «призначення судді на посаду вперше» та передбачення, що судді обійматимуть посади безстроково;
- підвищення вікового та професійного цензів до кандидатів на посаду судді;
- встановлення нового порядку формування Вищої ради правосуддя, відповідно до якого більшість у її складі становитимуть судді, обрані суддями;
- встановлення порядку, відповідно до якого суди утворюватимуться та ліквідуватимуться законом;
- звуження меж імунітету судді від абсолютного до функціонального;
- закладення передумов для оновлення суддівського корпусу тощо [5].

У свою чергу Законом України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» [2] запропоновано такі новели:

- 1) перехід до триланкової системи судів: місцеві суди, апеляційні суди та Верховний Суд;
- 2) утворення нового Верховного Суду шляхом ліквідації Верховного Суду України, який розглядатиме справи як суд касаційної інстанції, а у випадках передбачених процесуальним законодавством – як суд першої та апеляційної інстанції. Склад Верховного Суду становитиме не більше 200 суддів. У цього Суду діятимуть: Велика палата, Касаційний адміністративний суд, Касаційний господарський суд, Касаційний кримінальний суд і Касаційний цивільний суд. Верховний Суд утворюється протягом шести місяців з дня набрання чинності Законом та розпочинає роботу за умови призначення щонайменше шістдесяті п'яти суддів;
- 3) припинення діяльності та ліквідація вищих спеціалізованих судів з дня початку роботи Верховного Суду у новому складі;
- 4) утворення в системі судоустрою нових вищих спеціалізованих судів: Вищого суду з питань інтелектуальної власності та Вищого антикорупційного суду, які будуть діяти як суди першої інстанції з розгляду визначених законом категорій справ;
- 5) впровадження нових механізмів для стимулювання забезпечення доброчесної поведінки суддів із залученням громадськості. Зокрема, з метою сприяння Вищій кваліфікаційній комісії суддів України у встановленні відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності утворюється Громадська рада доброчесності;
- 6) закріплення обов'язку судді (кандидата на посаду судді) подавати, зокрема, декларацію родинних зв'язків, декларацію доброчесності;
- 7) запровадження відкритих конкурсів на зайняття посади суддів апеляційних, вищих спеціалізованих судів та Верховного Суду з допуском до них осіб, що не мають суддівського стажу;
- 8) здійснення перерозподілу повноважень між Вищою кваліфікаційною комісією суддів України та Вищою радою правосуддя [5].

Також необхідно зазначити, що 21 грудня 2016 року Верховною Радою України прийнятий Закон України «Про Вищу раду правосуддя» [5]. Згідно з положеннями вказаного Закону, до повноважень Вищої ради правосуддя належать:

- внесення подання про призначення судді на посаду;
- повноваження щодо розгляду скарги на рішення відповідного органу про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді;
- ухвалення рішення стосовно порушення суддею вимог щодо несумісності;
- ухвалення рішення про звільнення судді з посади;
- надання згоди на затримання судді чи утримання його під вартою;
- ухвалення рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя [5].

За результатами аналізу низки нормативно-правових та правових актів, констатовано, що за увесь час реформування, з 1992 року до нині, як судової системи в цілому, так і адміністративно-правове забезпечення кадрових процедур зокрема, зазнали значних змін.

На нашу думку, можна виокремити такі етапи реформування адміністративно-правового забезпечення кадрових процедур судової системи:

перший етап – від прийняття Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1991 року до прийняття Конституції України 28 червня 1996 року – етап формування адміністративно-правового забезпечення кадрових процедур судової системи України;

другий етап – прийняття Основного Закону України 28 червня 1996 року – закріплення основ адміністративно-правового забезпечення кадрових процедур судової системи України в Основному Законі України;

третій етап – проведення «малої судової реформи», що тривав з 21 червня 2001 року до травня 2006 року – приведення інших нормативно-правових актів у відповідність до Основного Закону України;

четвертий етап розпочався з розробленням Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів 10 травня 2006 року та тривав до прийняття

Закону України «Про судоустрій і статус суддів» 27 липня 2010 року – вибір та фіксація на законодавчому рівні євроінтеграційного спрямування України;

п'ятий етап – від прийняття Закону України «Про судоустрій і статус суддів» 27 липня 2010 року до 2015 року – незважаючи на задекларований євроінтеграційний напрям подальшого розвитку судової системи України, прийнятим законом встановлювалося чимало політичних важелів впливу на судову систему в цілому, й у тому числі на здійснення адміністративно-правового забезпечення кадрових процедур зокрема;

шостий етап – розпочався із схваленням Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» та тривав до серпня 2019 року – під час цього етапу було задекларовано необхідність реалізації судової реформи та прийнято низку нормативно-правових та правових актів спрямованих на впровадження євроінтеграційних процесів та оновлення суддівського корпусу.

Узагальнюючи викладене вище, слід зазначити, що протягом усіх етапів реформування судової системи, зміни до адміністративно-правового забезпечення кадрових процедур судової системи були розпорошені у різних нормативно-правових та правових актах. На нашу думку, кадрові процедури та їх адміністративно-правове забезпечення, мають бути чітко визначеними на рівні закону та бути прозорими і відкритими.

У зв'язку із цим вважаємо за доцільне внести зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», зокрема додати статтю 18-1 «Кадрові процедури та їх адміністративно-правове забезпечення» у якій визначити конкретні кадрові процедури, суб'єктів їх реалізації та чіткий механізм здійснення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Москвич Л.М. Становлення та розвиток судових систем. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2010. № 3. С. 73-81.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
3. Судова реформа в Україні: поточні результати та найближчі перспективи. Інформаційно-аналітичні матеріали до Фахової дискусії на тему «Судова реформа 2010 р.: чи наближає вона правосуддя в Україні до європейських норм і стандартів?» 4 квітня 2013 року. URL: http://razumkov.org.ua/upload/Sudova_reforma_2013.pdf
4. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02 червня 2016 року № 1401-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 28. Ст. 532.
5. Судова реформа. URL: https://minjust.gov.ua/cat_414
6. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>

REFERENCES:

1. Moskvych, L.M. (2010). Establishment and development of judicial systems. *Visnyk Vyshchoyi rady yustytysiyi*, 3, 73-81. [in Ukrainian].
2. Law of Ukraine on the Judiciary and Status of Judges № 1402-VIII. (2016, June 02). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 31, 545. [in Ukrainian]
3. Judicial reform in Ukraine: current results and future prospects. (2013). *Informatsiyno-analitychni materialy do Fakhovoyi diskusiyi na temu «Sudova reforma 2010r.: chy nablyzhaye vona pravosuddy v Ukrayini do yevropeys'kykh norm i standartiv?»* 4 kvitnya 2013 roku. Retrieved from: http://razumkov.org.ua/upload/Sudova_reforma_2013.pdf [in Ukrainian]
4. Law of Ukraine on Amendments to the Constitution of Ukraine (on Justice) № 1401-VIII. (2016, June 02). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, 28, 532 [in Ukrainian]
5. *Judicial reform*. Retrieved from: https://minjust.gov.ua/cat_414 [in Ukrainian]
6. Law of Ukraine on the High Council of Justice № 1798-VIII. (2016, December 21). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19> [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 5.10.2019